

**Nachbarsprache
von Anfang an!**

Sächsische Landesstelle für
frühe nachbarsprachige Bildung

Wczesna nauka języków krajów sąsiedzkich w saksońskich regionach przygranicznych: sytuacja aktualna

Możliwość poznawania i już jako małe dziecko nauczenia się innego języka poprzez codzienną zabawę jest wielkim skarbem na przyszłość. Saksońsko - polsko - czeski obszar pogranicza stwarza ku temu dogodne warunki. W jaki jednak sposób wykorzystywane są one w przedszkolach i jak obszar wczesnej nauki języków krajów sąsiedzkich może zostać udoskonalony?

dr Regina Gellrich
Kierownik Saksońskiej Placówki ds. Wczesnej Nauki Języków
Krajów Sąsiedzkich
Görlitz

Dlaczego język kraju sąsiedzkiego od najmłodszych lat?

Posługiwanie się kilkoma językami w obecnym społeczeństwie, kształtowanym przez globalizację i migrację, od dłuższego już czasu jest normalnością i koniecznością (nie tylko) w przypadku młodych ludzi. Umiejętność ta umożliwia uczestnictwo w rozwoju społecznym oraz daje perspektywę pracy i życia.

Dzisiaj wiemy, że małe dzieci mają najlepsze warunki do wielojęzycznego dorastania. Od najmłodszych lat są w stanie nauczyć się kilku języków poprzez zabawę, a wczesne rozpoczęcie nauki drugiego języka, wspierane przez odpowiednie metody, może mieć pozytywne oddziaływanie na rozwój dziecka. Do rozwoju kompetencji językowej dzieci potrzebują szczególnej uwagi nauczycieli oraz emocjonalnego związku i motywacji do nauki języka w swoim środowisku życia, tzn. okazji do sensownego wykorzystania i stosowania języka oraz doświadczania, że umiejętności językowe są cenne.

Saksoński obszar graniczący z europejskimi krajami sąsiedzkimi - Rzeczpospolitą Polską oraz Republiką Czeską daje ku temu optymalne warunki. Dzieci dorastają tu w wielojęzycznym środowisku i od najmłodszych lat, podczas codziennych zajęć poznają języki krajów sąsiedzkich - polski lub czeski. Mają możliwość poznawania języka, kultury i stylu życia swoich sąsiadów poprzez zabawę, bezpośrednie spotkania oraz interakcje z rodzimymi użytkownikami języka, zarówno z dziećmi, jak i z dorosłymi. Chodzi tu nie tylko o procesy poznawcze, ale też o naukę społeczną, związaną z otwartością na to co obce, nieznanne, różnorodność i tolerancję. W szczególności dzieci doświadczają, iż znajomość języków krajów sąsiedzkich można wykorzystać w życiu codziennym, budują "mosty" do innych ludzi, otwierają spojrzenie na to, co nowe i uczą się, że nauka języków sprawia przyjemność! Z takim doświadczeniem edukacyjnym można wcześniej stworzyć dobrą bazę do wielojęzyczności, pomyślniej biografii edukacyjnej oraz nauki ustawicznej.

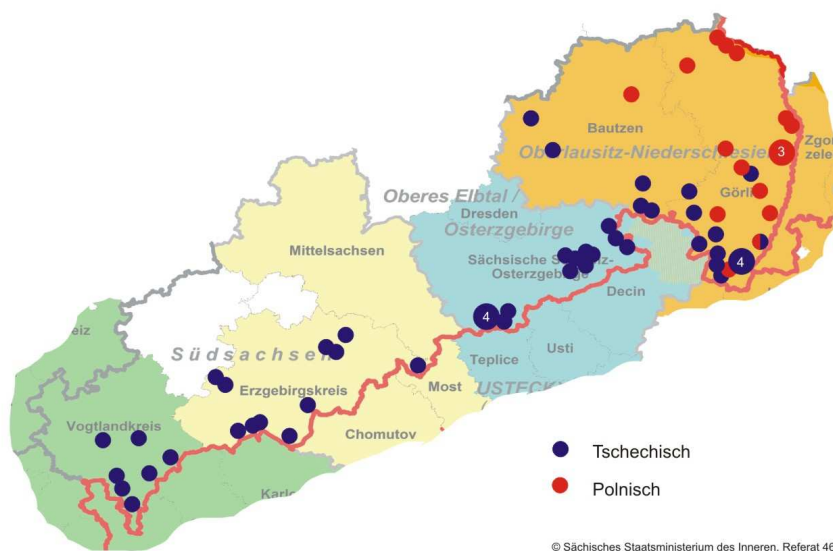
W jaki jednak sposób te specyficzne szanse edukacyjne "regionu przygranicznego, jako miejsca nauki", wykorzystywane są w przedszkolach saksońsko - polskiego / saksońsko - czeskiego pogranicza?

Co się dzieje wzdłuż saksońsko - polsko - czeskiej granicy?

Już od połowy lat 90-tych w przedszkolach na saksońskim pograniczu realizowane są pojedyncze inicjatywy poświęcone nauce języków krajów sąsiedzkich od najmłodszych lat. Rodzice i wychowawcy z dużym zaangażowaniem zainicjowali różnorodne oferty wczesnej nauki języków krajów sąsiedzkich. Od tego czasu powstało szerokie spektrum modeli i metod, które są wykorzystywane w przedszkolach - od ofert zabawowych i animacji językowych poprzez spotkania interkulturowe z dziećmi z kraju sąsiedzkiego w ramach transgranicznych partnerstw przedszkolnych, do wdrożenia metody immersji poprzez zatrudnianie polskich lub czeskich rodzimych użytkowników języka.

Aby w przyszłości lepiej wspierać naukę języków krajów sąsiedzkich w przedszkolach oraz poprawiać jej jakość, Wolny Kraj Związkowy Saksonia utworzył w 2014 roku Saksońską Placówkę ds. Wczesnej Nauki Języków Krajów Sąsiedzkich (LaNa). Jest ona łącznikiem dla wszystkich istotnych podmiotów z przedszkoli, administracji, świata polityki i nauki na terenie całej Saksonii oraz poza nią, i ma za zadanie połączenie ich różnorodnych kompetencji. Celem jest opracowanie i trwałe wdrażanie uzasadnionej naukowo koncepcji wczesnej nauki języków krajów sąsiedzkich w przedszkolach saksońskiego obszaru przygranicznego wraz z zagwarantowaniem możliwości kontynuacji zdobytych kompetencji po przejściu z przedszkola do szkoły podstawowej. Aby stworzyć do tego bazę wyjściową, LaNa prowadziła od października 2014 roku do maja 2015 r. inwentaryzację działań w przedszkolach saksońskiego pogranicza w kontekście wczesnej nauki języków krajów sąsiedzkich.

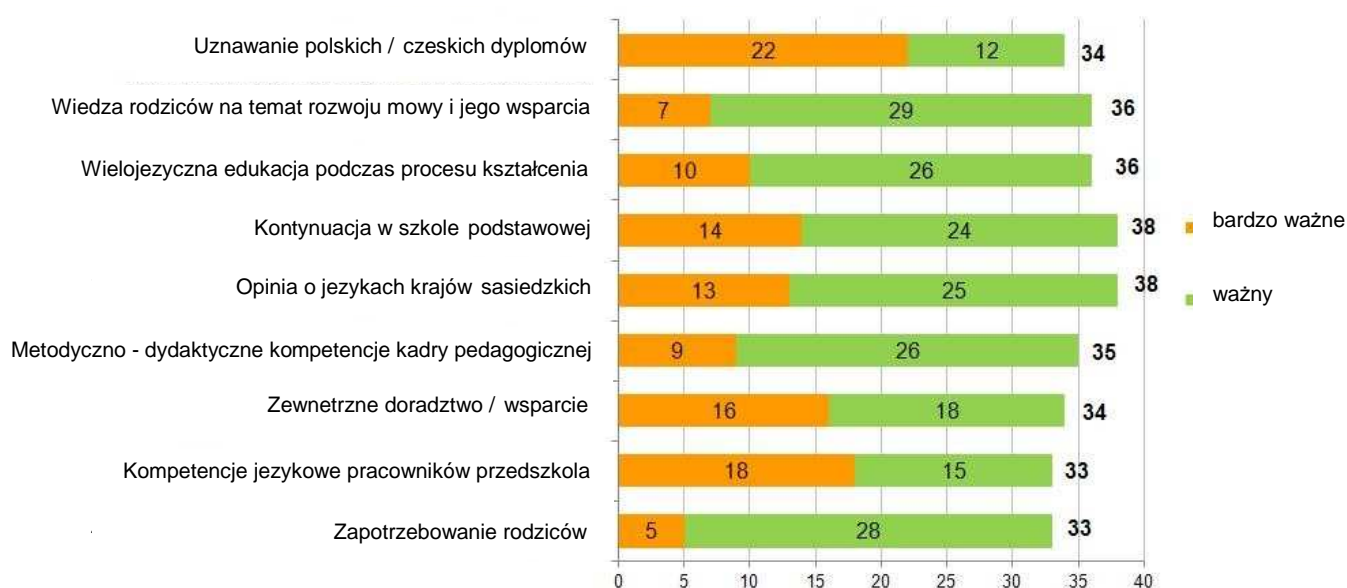
Z 902 przedszkoli w 6 saksońskich powiatach przygranicznych: Görlitz, Bautzen, Sächsische Schweiz/Osterzgebirge, Mittelsachsen, Erzgebirgskreis oraz Vogtlandkreis, 65 przedszkoli miało w listopadzie 2014 roku oferty nauki języków krajów sąsiedzkich i/lub instytucję partnerską w kraju sąsiedzkim (por. rys. 1). W kwietniu 2015 roku było to tylko 58 przedszkoli. Stwierdzono również, że przynajmniej tyle samo przedszkoli miało wcześniej takie oferty, jednak aktualnie nie są one (już) realizowane.

Rys. 1: Przedszkola w saksońskich regionach przygranicznych z ofertami nauki języków krajów sąsiedzkich i/lub placówkami partnerskimi w kraju sąsiedzkim (LaNa 11/2014)

Już podczas analizy danych podstawowych wyraźnie widać, iż do tej pory w większości przedszkoli saksońskiego pogranicza brak jest ciągłej implementacji wczesnej nauki języków krajów sąsiedzkich w codzienną pracę przedszkoli. W wielu przypadkach są to oferty dodatkowe, które przestają być realizowane, gdy zmieniają się warunki ramowe - czy to z powodu braku finansowania projektów ograniczonych czasowo, odejścia wychowawców przedszkolnych zaangażowanych w tą tematykę, czy też braku kompetencji językowych w zespole pedagogicznym. Tej "dodatkowości" i uzależnieniu od projektów towarzyszy też często formułowana skarga odnośnie dużego nakładu czasu i pracy przy pozyskiwaniu oraz zarządzaniu środkami finansowymi, a także brak ofert wspierających.

Jakie warunki z Państwa punktu widzenia są ważne dla wdrażania w przedszkolach ofert nauki?

Rys. 2: Warunki do odniesienia sukcesu przy realizacji ofert nauki języków krajów sąsiedzkich (ankieta online wśród dyrektorów przedszkoli aktywnych w roku 2015 na saksońskim pograniczu, LaNa 05/2015)

Co zrobić, aby dalszy rozwój był efektywny?

Temu pytaniu poświęcona była konferencja „Od najmłodszych lat w drodze do języka kraju sąsiedzkiego na saksońskim pograniczu“ w dniu 23.06.2015r., podczas której LaNa zaprezentowała rezultaty badań obecnej sytuacji i prowadziła dyskusje ze 100 ekspertami pracującymi w przedszkolach, przedstawicielami administracji, świata polityki i nauki. Stwierdzono, iż efektywna, wczesna nauka języków krajów sąsiedzkich możliwa jest przy zaangażowaniu pedagogów, dla których te działania są bardzo istotne, i którzy są przekonani o szczególnych szansach edukacyjnych regionu przygranicznego. Zaangażowanie to potrzebuje jednak wsparcia, aby nauka języków krajów sąsiedzkich mogła być w sposób ciągły i trwały zintegrowana z codzienną pracą przedszkoli. Ważne są tu nie tylko kwalifikacje metodyczne - dydaktyczne i posiadanie odpowiednich kompetencji, ale również trwale zagwarantowane warunki ramowe. Potrzeba również społecznego pojmowania i doceniania tej jakże ważnej dla regionów przygranicznych pracy. Dalszy rozwój w zakresie wczesnej nauki języków krajów sąsiedzkich na saksońskim pograniczu oraz pokonywanie istniejących przeszkód może się

powieść tylko wtedy, gdy wszystkie istotne podmioty będą działały wspólnie - zarówno rodzice, jak i kadra pedagogiczna, instytucje odpowiedzialne za pracę przedszkoli, gminy, ale też świat nauki, polityki i administracji. Na zlecenie Saksońskiego Ministerstwa Kultury, Saksońska Placówka ds. Wczesnej Nauki Języków Krajów Sąsiedzkich jest miejscem kontaktowym, towarzyszącym procesowi łączenia się i pracy w zakresie nauki języków krajów sąsiedzkich od najmłodszych lat.

Nowa platforma online jako oferta wsparcia

Pierwszy krok w zakresie wsparcia i łączenia działań został już poczyniony. Od czerwca do dyspozycji podmiotów jest portal www.nachbarsprachen-sachsen.eu, jako nowa oferta informacyjno - komunikacyjna. Po raz pierwszy będą tu udostępnione informacje dla rodziców, nauczycieli przedszkolnych oraz innych osób zainteresowanych tematem nauki języków krajów sąsiedzkich (nie tylko) w saksońskich regionach przygranicznych. Poza tym portal będzie wspierał wymianę doświadczeń. W tym celu utworzona została między innymi mapa interaktywna, na której w formie krótkiej charakterystyki saksońskie przedszkola mogą prezentować swoją pracę w zakresie nauki języków krajów sąsiedzkich. Wszystkich użytkowników serdecznie zapraszamy do współtworzenia wraz z LaNa portalu, zgodnie z potrzebami, oraz do publikacji własnych doświadczeń.

Wniosek

Wczesna nauka języków krajów sąsiedzkich w przedszkolach na saksońskim pograniczu nadal nie jest oczywistością. Jednak różnorodność zaangażowanych podmiotów oraz przykłady dobrej praktyki w poszczególnych przedszkolach tworzą duży potencjał do wzajemnej nauki oraz wspólnego opracowywania działań w celu trwałego wykorzystania w przyszłości szczególnych szans edukacyjnych "regionu przygranicznego, jako miejsca nauki".

Więcej informacji:

www.nachbarsprachen-sachsen.eu